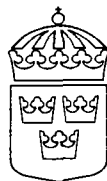

Socialutskottets yttrande

1991/92:SoU4y

Dryckesbeskattning

1991/92
SoU4y

Till skatteutskottet

Skatteutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över dels proposition 1991/92:116 om ändringar i lagen (1977:306) om dryckesskatt, m.m. och motion 1991/92:Sk25 väckt med anledning av propositionen, dels de under allmänna motionstiden väckta motionerna Sk351 (v) yrkandena 39, delvis, 40 och 41, Sk606 (s), Sk612 (m) yrkandena 1—2, Sk630 (m) yrkandena 1—2, Sk640 (s), Sk646 (m), So249 (nyd) yrkandena 5 och 7, So271 (v) yrkande 11 och So291 (c, s, fp, kds) yrkande 4.

Utskottet

Propositionen

Enligt propositionen har det nuvarande systemet för beskattningen av de alkoholhaltiga dryckerna med en kombination av en alkoholrelaterad grundavgift och en värderelaterad procentavgift ansetts vara tekniskt krångligt och svårt att förstå. Bortsett från de tekniska invändningarna mot det nuvarande systemet har den kraftigaste kritiken dock riktats mot att de alkoholpolitiska målen inte fullt ut kunnat tillgodoses inom ramen för gällande ordning. Detta har framför allt gällt möjligheterna att styra konsumtionen mot alkoholsvagare drycker. I propositionen föreslås därför ett nytt system för beskattningen av alkoholhaltiga drycker. Förslagen, som föranleder ändringar i lagen (1977:306) om dryckesskatt och i tulltaxelagen (1987:1068), innebär att den nu utgående procentavgiften, som beräknas på detaljhandelspriset, slopas. Skatten föreslås i stället bli helt relaterad till alkoholhalten, och den skall tas ut enligt en progressiv skatteskala. För alkoholdrycker med lägre alkoholhalt, framför allt viner och maldrycker, föreslås dock att skatten av praktiska skäl tas ut med samma belopp inom vissa intervall. Rent lagtekniskt föreslås dryckesskatten vara sammansatt av ett grundbelopp och — för drycker med en alkoholhalt som överstiger 19 volymprocent — ett tilläggsbelopp. Den nuvarande starkölsklassen föreslås av alkoholpolitiska skäl uppdelad i två klasser med olika skatt. Skatten föreslås vara lägre för det starköl som har en alkoholhalt om

högst 3,6 viktprocent eller 4,5 volymprocent alkohol. Omläggningen av beskattningen görs inom ett i princip totalt sett oförändrat skatteuttag. Skatten och därmed priset för enskilda produkter kommer dock i vissa fall att kraftigt förändras. Förslagen överensstämmer med de förslag som alkoholskatteutredningen lagt fram i sitt betänkande (SOU 1991:52) Alkoholskattningen, utom vad avser beskattningen av starkölet. Reformen innebär enligt propositionen bl.a. att priset på billigare drycker, som i många fall missbrukas, kommer att stiga. Det nya skattesystemet föreslås träda i kraft den 1 juli 1992.

Behovet av lagstiftning

I *motion 1991/92:Sk351 yrkande 41 av Lars Werner m.fl. (v)* begärs ett tillkännagivande till regeringen om att alkoholskatteberedningens förslag till nya principer för alkoholskattningen bör läggas till grund för en ny lagstiftning.

Även i *motion 1991/92:Sk612 av Mikael Odenberg (m)* yrkas att alkoholskatteutredningens förslag genomförs fr.o.m. den 1 juli 1992. Motionären hemställer att 11 § lagen om dryckesskatt upphävs och att 10 § samma lag ändras på det sätt som alkoholskatteutredningen föreslagit (se motionen).

I *motion 1991/92:So249 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)* begärs ett tillkännagivande till regeringen om att alkoholskatten uteslutande bör kopplas till dryckens alkoholhalt.

Som ovan nämnts innebär propositionens förslag att alkoholskatten blir helt relaterad till alkoholhalten och att den tas ut enligt en progressiv skateskala. Propositionen överensstämmer med alkoholutredningens förslag utom vad avser beskattningen av starkölet. Den lägre skatesatsen för starköl bör enligt propositionen omfatta drycker med en alkoholhalt över 3,5 volymprocent men med högst 4,5 volymprocent. Utredningen hade här föreslagit 5 volymprocent som övre gräns. När det gäller skatesatserna innebär propositionen att de alkoholsvagate alternativen får en lägre beskattning jämfört med utredningens förslag. Syftet är att göra den alkoholsvagate drycken mer konkurrenskraftig och därmed på sikt uppnå en sänkning av den totala alkoholkonsumtionen.

Utskottet gör följande bedömning.

Utskottet konstaterar att förslaget till ny utformning av dryckesbeskattningen bl.a. syftar till att styra konsumtionen mot alkoholsvagate drycker och att på sikt främja en minskning av den totala alkoholkonsumtionen. Utskottet ser positivt härpå och föreslår att propositionen tillstyrks såvitt avser beskattningsformen. Utskottet återkommer i det följande till skattenivån.

De nu aktuella motionerna Sk351 (v) yrkande 41, Sk612 (m) och So249 (nyd) är tillgodosedda genom de lagförslag som nu lagts fram. Utskottet föreslår därför att motionerna avstyrks.

I *motion Sk25 av Karin Israelsson m.fl. (c, fp, kds, s)* hemställs att riksdagen i anslutning till behandlingen av den nu aktuella propositionen beslutar att grundbeloppen för skatten justeras upp med 5 %, vilket enligt motionärerna i viss mån motsvarar inflationen. Motionärerna anser att propositionens förslag i princip är riktiga och konsekventa, men att regeringen inte tagit hänsyn till att någon höjning av alkoholpriserna inte företagits sedan i maj 1990. Vidare hänvisar motionärerna till att riksdagen hösten 1991 avstyrkte en allmän höjning av alkoholpriserna med hänvisning till att den nu aktuella propositionen var aviserad.

I flera motioner, väckta under den allmänna motionstiden, framförs förslag om höjda alkoholskatter.

I *motionerna Sk351 av Lars Werner m.fl. (v) yrkande 39, delvis, och So271 av Lars Werner m.fl. (v) yrkande 11* begärs att alkoholskatten höjs med 10 % från den 1 juli 1992. Vid avslag på motion Sk351 (v) yrkande 39 begärs ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att regeringen snarast lägger fram ett förslag om höjd alkoholbeskattning (*samma motion, yrkande 40*).

I *motion So291 av Karin Israelsson m.fl. (c, s, fp, kds)* yrkas att alkoholskatten höjs med 10 % (*yrkande 4*).

I *motion Sk640 av Georg Andersson m.fl. (s)* begärs ett tillkännagivande om behovet av skattehöjningar på alkohol. Motionärerna anser att det är angeläget att prisinstrumentet används så att totalkonsumtionen minskar. Det förutsätter större genomsnittliga prishöjningar per år på alkohol än på andra konsumtionsvaror.

I *motion So249 av Ian Wachtmeister m.fl. (nyd)*, däremot, yrkas att riksdagen beslutar att sänka skatten på alkoholhaltiga drycker med 500 milj.kr. för inköp från hotell- och restaurangbranschen (*yrkande 4*). Vidare yrkas att skatten år 1993 sänks med ytterligare 1 miljard samt år 1994 med 2 miljarder för att anpassa priserna till EG-nivå (*yrkande 5*).

Alkoholskatten höjdes med 5 % på samtliga alkoholdrycker den 7 maj 1990 (prop. 1989/90:114, FiU20, SkU2y).

Utskottet gör följande bedömning.

Regeringen beslutade i december 1991 att tillsätta en *parlamentarisk alkoholpolitisk kommission* (dir. 1991:124). Kommissionens främsta uppgift är enligt direktiven att formulera en strategi för att nå målen att minska den totala alkoholkonsumtionen och att begränsa alkoholens skadeverkningar. Kommissionen bör vidare bl.a. kartlägga och redovisa de ökade svårigheter att uppfylla de alkoholpolitiska målen som en svensk anpassning till EG kan inrymma.

I ett läge där det till följd av internationaliseringen och den europeiska integrationen kan bli svårare att begränsa alkoholens tillgänglighet

genom prispolitiken, finns det enligt direktiven skäl att lägga ännu större vikt än tidigare vid det attityd- och opinionsbildande arbetet för att påverka människornas efterfrågan på alkoholdrycker.

Kommissionen skall presentera förslag till insatser som medför att de alkoholpolitiska målen kan uppnås, även inom ramen för EG-integrationen. Kommissionen bör överväga hur det opinionsbildande och attitydpåverkande arbetet inom detta område kan förstärkas. Kommissionen bör avsluta sitt arbete före utgången av år 1993.

Utskottet anser det viktigt att bl.a. prisinstrumentet prövas för att minska alkoholkonsumtionen. Med hänvisning till den översyn alkoholkommissionen skall göra anser utskottet emellertid att det saknas skäl för riksdagen att nu ta något initiativ med anledning av motionerna Sk25 (c, fp, kds, s), Sk351 (v) yrkande 39, delvis, och 40, So271 (v) yrkande 11, So291 (c, s, fp, kds) yrkande 4, Sk640 (s) och So249 (nyd) yrkandena 4 och 5. Utskottet föreslår att propositionens förslag till skattenivå tillstyrks och att motionerna avstyrks i här aktuella delar.

Tax-free-försäljning i Danmarkstrafiken

Bakgrund

Resande som kommer till Sverige får införa resandetrustning och vissa varor fritt från tull, skatt och andra avgifter. På alkoholområdet gäller att den som fyllt 20 år och varit utomlands minst ett dygn får medföra 1 liter sprit, 1 liter vin och 2 liter starköl. Om sprit ej medförs får 2 liter vin medföras. Tullfrihet gäller inte alkohohaltiga drycker som har anskaffats ombord på fartyg på s.k. *korta rutter*, t.ex. Öresundstrafiken och förbindelsen Simrishamn—Allinge. — I samband med utlandsresa kan den som reser med flyg eller båt inköpa varor skattefritt. Försäljningen i s.k. tax-free shops begränsar sig till de kvantiteter som får införas tull- och skattefritt. Beträffande den skattefria serveringen ombord gäller inga särskilda restriktioner.

Frågan om huruvida färjelinjer skall betraktas som långa eller korta rutter regleras i en överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Norge och Finland, den s.k. nordiska provianteringsöverenskommelsen (bil. 4302 till TFS 1968:210). Passagerarfartyg som går i trafik mellan hamnar i Danmark, Finland, Norge och Sverige har s.k. fri provianteringsrätt, dvs. rätt att slippa skatt på varor som säljs för förtäring ombord eller för ilandförsel. Sverige kan inte ensidigt ändra klassificeringen av färjelinjerna utan att säga upp överenskommelsen. Våren 1989 omklassificerades linjen Ystad—Rönne genom beslut av regeringen till s.k. lång rutt, och därmed får skattefri försäljning ske ombord.

Lex Öresund innebär att rätt till tullfri införsel av varor som anskaffats ombord inte gäller spritdrycker, vin eller starköl och inte mer än 40 cigaretter eller cigarrer för resande som kommer med fartyg i trafik mellan dansk hamn vid Öresund eller Östersjön och Malmöhus, Kristianstads och Blekinge län eller Kalmar län t.o.m. Kalmar i norr (8 § resandeförordningen (1987:1072).

EG:s ministerråd har uttalat sig för ett avskaffande av resandebestämmelserna från 1993. Danmark har dock haft reservationer i detta avseende.

Motionerna

I motionerna 1991/92:Sk606 av Kaj Larsson m.fl. (s), 1991/92:Sk630 av Bertil Persson (m) yrkande 1 och 1991/92:Sk646 av Maud Ekendahl och Inga Berggren (båda m) begärs tillkännagivanden till regeringen om att färjeförbindelsen Simrishamn—Allinge bör omklassificeras till lång rutt. Motionärerna hänvisar till att Ystad—Rönne är en lång rutt och anser det orimligt ur konkurrenssynpunkt att två närliggande rutter behandlas på olika sätt.

I motion Sk630 (m) yrkande 2 begärs också att Lex Öresund ändras, eftersom den enligt motionärens mening lett till klart sämre förhållanden i trafiken över Öresund.

Tidigare riksdagsbehandling

Motionsyrkanden om omklassificering av färjelinjen Simrishamn—Allinge till lång rutt och om ett avskaffande av Lex Öresund behandlades av skatteutskottet senast våren 1991 efter hörande av socialutskottet (1990/91:SkU22, 1990/91:SoU4y).

Socialutskottet instämde i sitt yttrande i uppfattningen att närliggande rutter borde behandlas lika. Enligt utskottets bedömning vore det från alkoholpolitisk synpunkt lämpligt om den skattefria försäljningen på sträckan Ystad—Rönne upphörde. Detta krävde dock nya förhandlingar med Danmark, påpekade utskottet, som föreslog att de då aktuella motionerna avstyrktes. En motion om att avskaffa Lex Öresund föreslogs avstyrkt med hänvisning till att en utvidgning av rätten till tullfri införsel av alkoholdrycker enligt socialutskottets bedömning skulle motverka den sänkning av den totala alkoholkonsumtionen som riksdagen tidigare uttalat sig för.

Skatteutskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till vad socialutskottet anförde.

Utskottet gör följande bedömning.

Som ovan nämnts har EG:s ministerråd uttalat sig för ett avskaffande av resandebestämmelserna från år 1993. Den ovan nämnda alkoholkommissionen skall enligt sina direktiv bl.a. analysera om det svenska regelsystemet behöver förändras med hänsyn till EG:s regelverk och vid behov lägga fram förslag till sådan reviderad lagstiftning.

Utskottet anser att resultatet av alkoholkommissionens arbete bör avvaktas innan riksdagen överväger något initiativ i fråga om tax-free-försäljningen i Öresund. Utskottet föreslår att motionerna Sk606 (s), Sk630 (m) yrkandena 1 och 2 samt Sk646 (m) avstyrks.

På socialutskottets vägnar

Bo Holmberg

I beslutet har deltagit: Bo Holmberg (s), Sten Svensson (m), Göte Jonsson (m), Anita Persson (s), Ulla Orring (fp), Ingrid Andersson (s), Rosa Östh (c), Jan Andersson (s), Jerzy Einhorn (kds), Johan Brohult (nyd), Maj-Inger Klingvall (s), Hans Karlsson (s), My Persson (m), Martin Nilsson (s) och Maud Ekendahl (m).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten Gudrun Schyman (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Avvikande meningar

1. Alkoholskatten

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall, Hans Karlsson och Martin Nilsson (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Regeringen beslutade" och slutar med "aktuella delar" bort ha följande lydelse:

Riksdagen har under bred politisk enighet hos regeringen hemställt om förslag som innebär en mer aktiv alkoholpolitik. I sitt av riksdagen godkända betänkande ansåg utskottet att regeringen måste besluta om konkreta åtgärder som leder till en varaktig sänkning av alkoholkonsumtionen (1989/90:SoU2).

Regeringen har nu valt att tillsätta en alkoholkommission. Detta innebär enligt utskottets uppfattning att vi förlorar tid. Enligt direktiven skulle kommissionen vara klar 1993. Efter remissarbete kan det bli beslut i riksdagen först 1994. Det betyder i praktiken att ingenting nytt kommer att tillföras under denna mandatperiod.

Det finns också skäl att reagera mot de uttalanden och beskrivningar i alkoholkommissionens direktiv som berör Europapolitiken och EG. De väcker farhågor beträffande konsekvensen i det svenska förhållnings sättet till den hittills förda restriktiva alkoholpolitiken.

Det är utskottets uppfattning att alkoholpolitiken skall utvecklas inom ramen för en aktivare folkhälsopolitik. Det innebär att information, opinionsbildning och andra förebyggande åtgärder bör ges en framträdande roll. Utskottet vill också framhålla att en aktiv prispolitik ingår i de riktlinjer för alkoholpolitiken som riksdagen beslutade om år 1977 och som utskottet flera gånger därefter ställt sig bakom. Utskottet anser det alltså angeläget att vi använder prisinstrumentet så att alkoholkonsumtionen minskar.

Utskottet föreslår att vad utskottet här anfört med anledning av motion Sk640 (s) ges regeringen till känna. Övriga motioner — Sk25, Sk351 yrkande 39, delvis och yrkande 40, So271 yrkande 11, So291 yrkande 4 och So249 yrkandena 4 och 5 — avstyrks.

2. Tax-free-försäljning i Danmarkstrafiken

Bo Holmberg, Anita Persson, Ingrid Andersson, Jan Andersson, Maj-Inger Klingvall, Hans Karlsson och Martin Nilsson (alla s) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Som ovan nämnts" och slutar med "Sk646 (m) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i uppfattningen att närliggande rutter bör behandlas lika. Enligt utskottets bedömning vore det från alkoholpolitisk synpunkt lämpligt om den skattefria försäljningen på sträckan Ystad—Rönne upphörde. Detta kräver dock nya förhandlingar med Danmark. Med hänsyn härtill föreslår utskottet att motionerna Sk606, Sk630 yrkande 1 och Sk646 avstyrks.

En utvidgning av rätten till tullfri införsel av alkoholdrycker skulle enligt utskottets bedömning motverka den sänkning av den totala alkoholkonsumtionen som riksdagen tidigare uttalat sig för. Utskottet föreslår därför att motion Sk630 yrkande 2, om en ändring av Lex Öresund, avstyrks.

Meningsyttring av suppleant

Meningsyttring får avges av suppleant från Vänsterpartiet, eftersom partiet inte företräds av ordinarie ledamot i utskottet.

Gudrun Schyman (v) anför:

Alkoholbruket leder ofta till svåra hälsoproblem för individen. I sin förlängning orsakar denna ohälsa personliga tragedier och samhälls-ekonomiska kostnader för vård och förlorad produktion. Jag anser därför i likhet med motionärerna i motionerna Sk351 yrkande 39, delvis och So271 yrkande 11 att det är motiverat med ett högt skatteuttag på alkohol. Skatten bör höjas med 10 % från den 1 juli 1992. De nu nämnda motionerna tillstyrks alltså.

Övriga motioner angående alkoholskattens nivå avstyrks till den del de inte är tillgodosedda med vad som här anförts.

